

עירובין פב. (תחילת הפרק) עד פג: (המשנה)

ביאורי מושגים

'חצי כיכר לבית המנוגע' - בית מנוגע מטמא את האדם הנכנס אליו (בית מנוגע הוא המקרה היחיד שבו בית אבנים טמא ומטמא), עם זאת בגדיו של האדם נטמאים רק אם שהה האדם בבית כדי שיעור אכילת חצי כיכר לחם (מחיטים).
'חצי חציה לפסול את הגויה' - אוכלים שהם ראשון או שני לטומאה לא יכולים לטמא אדם בצורה רגילה. זאת כיוון שאדם נטמא רק מאב טומאה (אדם לא יכול להיות בדרגה הפחותה מראשון לטומאה). עם זאת תיקנו חז"ל שהואכל 1/4 לחם טמא יהיה טמא לעניין אכילת טומאה (עד שיטבול במקווה ויטהר).

מלבר ומלגו - כשמודדים יחס בין שני גדלים ניתן להתייחס לגודל הקטן ולגודל הגדול וכך לקבל גדלים שונים.
כך למשל אדם המשקיע בבורסה 100 שקלים והמניה שלו עלתה ב-400% - הרויח 400 שקלים וכעת יש לו 500 שקלים.
אבל אם כעת המניה שלו תרד ב-100% - הוא יפסיד 500 שקל וישאר בלי כלום.
אבסורד זה נובע מהעובדה שהאחוז מחושב ביחס לכמות שיש בידו בתחילת המסחר ולא ביחס לכמות שתהיה בידו בסוף המסחר.
כאשר מודדים אחוז ביחס לכמות הראשונית אנו קוראים לכך 'מלגו' (מבפנים). כאשר אנו מודדים אחוז ביחס לכמות הסופית אנו קוראים לכך 'מלבר' (מבחוץ).
כך למשל **חומש** שמפריש הפודה מעשר שני מחושב **מלבר** ולכן הוא **רבע מהכמות הראשונית**.

משנה

עירוב תחומין לציבור

מניח חבית ואומר: 'הרי זה לכל בני עירי, למי שילך לבית המשתה או לבית האבל'.
כל מי שקיבל על עצמו את העירוב מבע"י - העירוב מועיל.

רב יוסף: מותר לערב רק לצורך מצווה.

אם אין ברירה: צריך להחליט האם רוצים את העירוב עוד בערב שבת.
אם יש ברירה: צריך לדעת על קיום העירוב עוד בערב שבת.

אדם הרוצה לערב למקורביו

ילדים עד גיל 4-5 התלויים באימם (בקניוח או שקוראים לאימם מתוך שינה ואינם נרגעים):
העירוב של אימם תופס לגביהם.

ילדים מעל גיל שבו הם תלויים באימם (4-5) ועד גיל 6:

ר' אסי: העירוב של אימם תופס לגביהם.
ר"ל ור"י: כשאביהם אינו בעיר - עירוב אימם תופס (כילדים מתחת לגיל 4-5).
כשאביהם בעיר - עירוב אימם לא תופס (כילדים מעל גיל 6).

עבד ואמה כנעניים וילדים בין גיל 6 לגיל מצוות:

האב מערב עליהם גם **בלי הסכמתם**.

אשה, עבד ואמה עבריים, ילדים גדולים:

האב מערב עליהם רק אם הם **מסכימים** (ושתיקה נחשבת הסכמה)

הגיל שבו הקטן אינו תלוי כבר באימו הוא גם הגיל שבו חייבים לחנך אותו במצות סוכה.

הערה חשובה:

כשהילד כפוף לאימו - אין צורך בעירוב מיוחד והוא 'נכנס' לעירוב אימו.

כשהילד כפוף לאביו (מגיל 6 לערך) - יש צורך בעירוב מיוחד והוא אינו יכול להסתפק בעירוב של אביו.

ואם עירבו לעצמם זה נחשב מחאה.

משנה

רבה ורב יוסף צידדו בשיטת ר"מ.

שים לב! זהו פשט דברי המשנה.

למסקנת הגמרא ריב"ב סובר שגודל כיכר הוא $\frac{1}{4}$ קב.

שיעור עירוב: מזון שתי סעודות,

ר' מאיר: בשבת אוכלים יותר - ולכן מודדים לפי יום חול (להקל).
 ר' יהודה: בחול אוכלים יותר - ולכן מודדים לפי שבת (להקל).

ר' יוחנן בן ברוקה: צריך להניח כיכר שלם ששיעורו הוא $\frac{1}{2}$ קב.
 ר' שמעון: צריך להניח $\frac{2}{9}$ קב (שהם $\frac{2}{3}$ כיכר שגודלו $\frac{1}{3}$ קב).

שיעור הכיכר שאנו דנים בו רלוונטי גם לתחומים אחרים:

השוה שיעור אכילת $\frac{1}{2}$ ככר כזה מטמא את בגדיו בבית מנוגע,

האוכל $\frac{1}{4}$ כיכר טמא פסול מלאכול תרומה

בברייתא מובא שיעור נוסף - $\frac{1}{8}$ כיכר מטמא טומאת אוכלין (שהוא כביצה) -

המשנה לא מנתה שיעור זה כיוון שלשיטתה $\frac{1}{8}$ הכיכר אינו השיעור של טומאת אוכלין -

שיעור חצי פרס ($\frac{1}{4}$ כיכר):

ר' יהודה: 2 ביצים קטנות,
 ר' יוסי: 2 ביצים גדולות,
 רבי: 2.1 ביצים,
 חכמים: ביצה וחצי (גדולה).

שיעור רבע פרס ($\frac{1}{8}$ כיכר):

ר' יהודה: ביצה קטנה,
 ר' יוסי: ביצה גדולה,
 רבי: 1.05 ביצה,
 חכמים: 0.75 ביצה גדולה.

ר' יהודה, ר' יוסי, ורבי - הלכו כשיטת ר' שמעון במשנה שסבר שגודל כיכר הוא בערך $\frac{1}{3}$ קב (8 ביצים).

חכמים - הלכו כשיטת ר' יוחנן בן ברוקה במשנה שסבר שגודל כיכר הוא $\frac{1}{4}$ קב (6 ביצים).

שיעור טומאת אוכלין:

ר' נתן ור' דוסא: ביצה עם קליפה.
 חכמים: ביצה בלי קליפה.

העומר שאספו במדבר היה $\frac{1}{10}$ האיפה המדברית שהוא $\frac{3}{10}$ סאה מדברית שהוא 43.2 ביצים.

זהו שיעור האוכל הנורמלי לאדם - האוכל פחות משיעור זה נהיה חלש ויותר משיעור זה הוא רעבתן.

זהו גם השיעור שממנו והלאה חייבים להפריש חלה מהעיסה.

בהיסטוריה היו שלוש מערכות של מידות

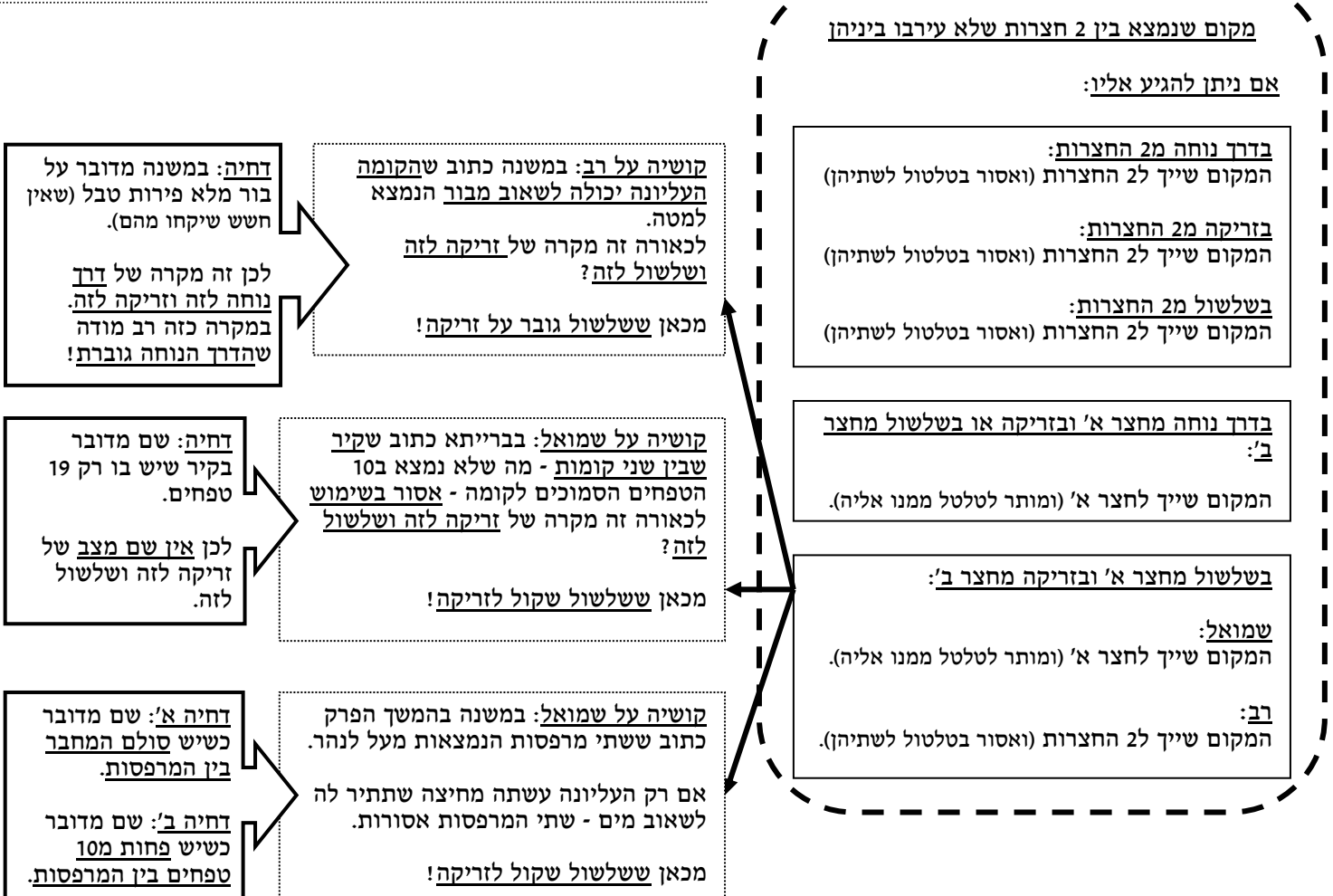
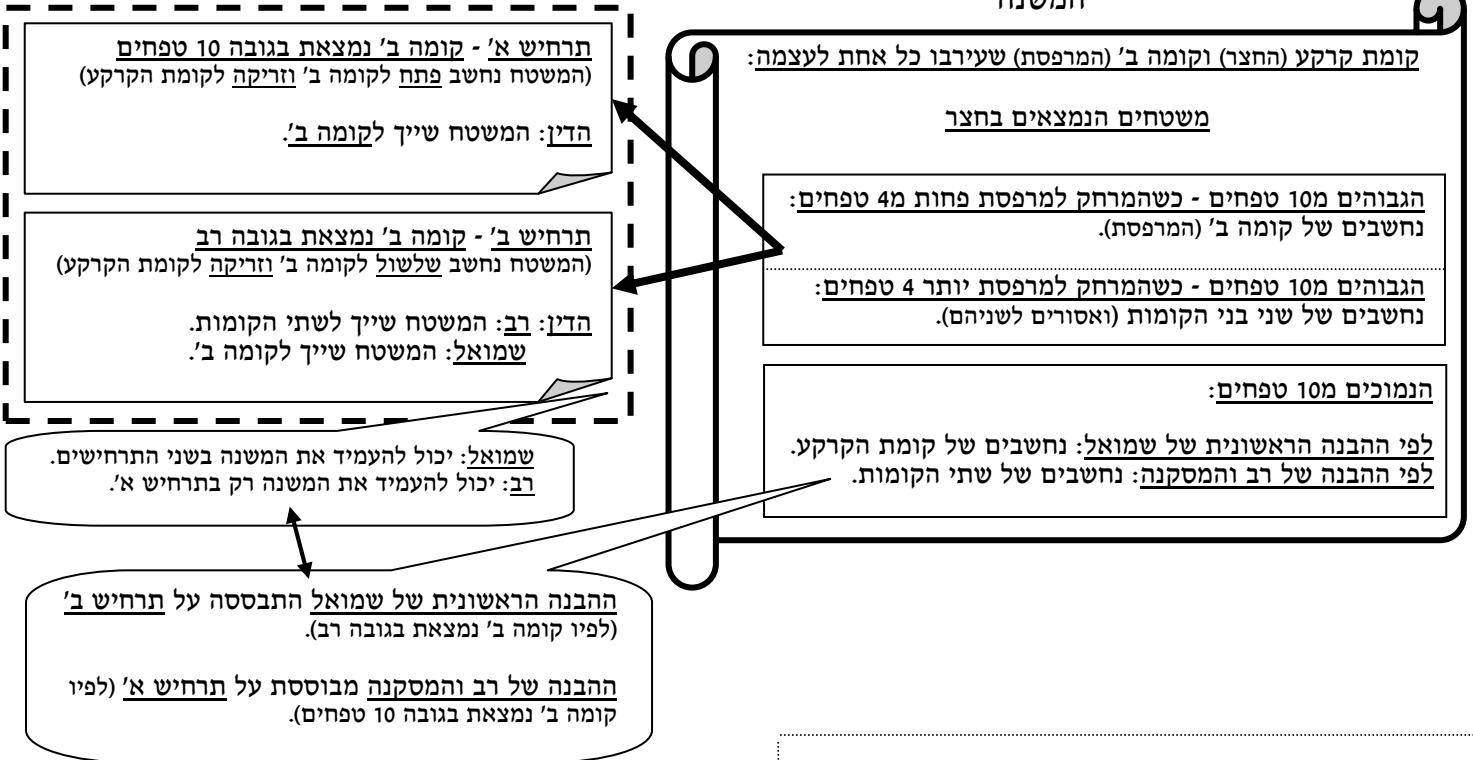
סאה מדברית - 144 ביצים,

סאה ירושלמית - 1.2 סאה מדברית - 173 ביצים (וליתר דיוק 172.8),

סאה ציפורית - 1.2 סאה ירושלמית - 1.44 סאה מדברית - 208 ביצים (וליתר דיוק 207.36).

עירובין פג: (המשנה) עד פד: (שורה אחרונה)

המשנה

אביי: כאשר יש הפרש גובה הקטן מ10 טפחים בין רשות לרשות הן נחשבות מחוברות.

דחיית הראיה:
ייתכן ששם הגג נחשב מחובר לרה"ר כיוון שהרבים משתמשים בגג (וההפרש גדול מ10 טפחים, שהשימוש הוא לדברים שנח לעשות גם מעל 10 טפחים).

ראיה לדברי אביי:
שמואל קבע ש: גג הסמוך לרה"ר (והפרשי הגובה הינם פחותים מ10 טפחים) - צריך סולם קבוע המחבר את הגג לבית כדי להגדיר את הגג כחלק מהבית ולא כחלק מרה"ר.

עירובין פד: (שורה אחרונה) עד פו. (המשנה הראשונה)

ביאורי מושגים

חכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה - בתקנות של חז"ל אנו מוצאים לעיתים שחכמינו חילקו בין דיני תורה לדיני דרבנן. חלוקה זו עובדת לשני הכיוונים. לעיתים חכמים תיקנו תקנה רק בדיני תורה (מצד חומרתם). ולעיתים, כשחכמים חששו שהאנשים יזלזלו בתקנות החכמים, הם תיקנו תקנות דווקא בדיני דרבנן מתוך הנחה שדברי תורה אינם צריכים חיזוק.
רבי ור' עקיבא כיבדו עשירים - אנשים עשירים המסייעים לעניים, יש לכבדם שכן הם אלו המקיימים את העולם.

דוגמא א'

בור שנמצא בסימטה שבין שני חצרות, כשהגישה אל השטח אפשרית רק מחלונות החצרות.
 חלונות אלו נמצאים במרחק הגדול מ 4 טפחים.

פסק ההלכה:

רב: השטח לא שייך לאף אחד (כיוון ששניהם משתמשים בו שימוש אוירי) ולכן מותר למלאות ממנו בשבת.

שמואל: השטח שייך לשניהם ולכן יש לעשות בליטה מהחלון לבור ולמלאות דרכה (רב יהודה - הבליטה רק להיכר ולכן היא יכולה להיות עשויה אפילו מקש).

מתי שימוש מוגדר שימוש אוירי:

א. כשהמרחק בין המקום שבו משתמשים למקום שבו ניתן לעמוד על הרגליים - גדול מ 4 טפחים.

ב. כשהמקום שעליו שמים את החפץ קטן מ 4X4 טפחים.

שימוש אוירי בשטח:

רב: לא נחשב שימוש - ולכן אינו אוסר.

שמואל: נחשב שימוש - ולכן אוסר.

דוגמאות לשימוש אוירי

דוגמא ב':

שתי חורבות הצמודות לשני בתים. כשהגישה לחורבות אפשרית רק מהחלונות.

פסק ההלכה:

רב: כל חורבה משתייכת רק לבית הסמוך לה (שממנו יש תשמיש קרקעי) ולא לבית הרחוק ממנה (שממנו השימוש הוא אוירי בלבד).
 לכן מותר לטלטל מכל חורבה לבית הסמוך לה.

שמואל: החורבות שייכות לשניהם ולכן שתיהן אסורות לחלוטין בטלטול.

שמואל מודה לרב:

בדיני תורה שימוש אוירי אינו שימוש - ולכן הוא מותר (עקרונית שימוש אוירי אינו שימוש. חכמים אסרו שימוש אוירי בדיני דרבנן, בדין תורה חכמים שאירו את הדין המקורי).

רב מודה:

כשזורקים חפץ באויר ויש חשש שהחפץ יפול לרה"ר יבוא להרימו - יש לאסור.

משנה

חדר כניסה, מרפסת ומבואה - לא נחשבים בית, ולכן: 1. אין לשים שם עירוב. 2. מי שגר שם לא אוסר על דיירי החצר.

רפת, מחסנים שונים וכיו"ב - נחשבים בית, ולכן: 1. ניתן לשים שם עירוב. 2. מי שגר שם אוסר על דיירי החצר.

ר' יהודה:

אם יש למשכיר תפיסה בחדרים הללו - הגר שם אינו אוסר.

חדר כניסה של בית פרטי - הגר שם אינו אוסר אבל ניתן להניח שם עירוב.

הגבלה זו על מיקום העירוב - תקפה רק לעירוב חצרות, שיתוף מבואות - ניתן לשים בכל מקום חוץ מבחלל המבוי.

אילו כלים מגדירים את בעה"ב כתפוס בבית: כמות: רבי: כלים רבים, רבב"ח: אפילו כלי בודד. סוג: רק כלי מוקצה שלא ניתן להוציא בשבת.

עירובין פו. (המשנה הראשונה) עד פז. (המשנה)

ביאורי מושגים

גוד אחית מחיצתא ו'כופ' - חכמים המשיכו וירטואלית דפנות גם כשבמציאות הן לא נמשכו. ניתן להסביר דין זה ב2 דרכים:
 א. כיוון שניתן להמשיך את הדופן או לעקם אותה אנו מתייחסים לפוטנציאל כאילו מומש ספקרון דומה קיים בשער פתוח שכיוון שניתן לסגור יש המתייחסים אליו כאילו הוא סגור).
 ב. אנו קובעים מראש שהדרישה איננה לדופן שמגיע עד לרצפה אלא לדופן בגובה של 10 טפחים. דופן כזאת מספיקה לנו. אותו עקרון יתן ליישם גם בכופ אנו קובעים שמחיצה אינה בהכרח קורה העומדת מחיצה יכולה להיות גם קורה שוכבת.

המשנה

אדם שנסע מביתו למשך השבת

ר' מאיר: אפילו גוי נחשב עדיין כדייר (ואוסר).

ר' יהודה: אפילו יהודי לא נחשב דייר (ואינו אוסר).

ר' יוסי: גוי - יש חשש שיחזור ולכן נחשב דייר (ואוסר).
יהודי - אין חשש שיחזור ולכן לא נחשב דייר (ואינו אוסר).

ר' שמעון: אם נסע לבתו אפילו אם היא באותו העיר - לא נחשב דייר (ואינו אוסר).

שתי הערות על שיטת ר"ש:

א. אם הלך לשבות אצל בנו - ייתכן שיחזור (סכסוך עם הכלה הרסני יותר מסכסוך עם החתן).

ב. הראשונים מעירים שר"ש התייחס ליהודי.

המשנה

בור שבין שתי חצרות - צריך מחיצה של 10 טפחים

היכן יש לשים את המחיצה

ת"ק: או מלמטה או בחלק העליון ביותר של הבור,

רשב"ג: ב"ש: מלמטה.
ב"ה: מלמעלה.

ר' יהודה: ניתן להסתפק בכותל שמעל הבור.

טעמו של רב הונא:

חכמים הקילו במים שניתן להסתפק במחיצה של היכר בלבד.

מהו 'למעלה' ומהו 'למטה':

רב הונא: למעלה - בחלק העליון של האיזור האווירי שבבור,
למטה - בחלק התחתון של האיזור האווירי שבבור.

רב יהודה: למעלה - באיזור האווירי (ובטפח של האיזור עם המים).
למטה - באיזור עם המים (ובטפח של האיזור האווירי).

טעמו של רב יהודה:

המחיצה צריכה להפריד את המים ברמה כזו או אחרת.

דחיה לשיטת רב יהודה:

למדנו שקורה ברוחב 4 טפחים הנמצאת מעל הבור נחשבת חציצה. (רואים את שתי קצות הקרש כאילו הם יורדים עד למטה).
 מכאן שלא צריך הפרדה בתוך המים

3 תנאים החשיבו מחיצות ביבשה - כממשיכות 'וירטואלית' למטה

ר' יהודה (במשנתיו):
מחיצה מעל הבור נחשבת וירטואלית כנמשכת עד למים לעניין שבת,

ר' יוסי:
דופן בגובה 10 טפחים הנמצאת בגובה רב מעל הקרקע נחשבת וירטואלית כנמשכת עד לקרקע לעניין סוכה,

ר' חנינה ב"ע:
משטח מעל ים הכנרת ברוחב של 24x24 טפחים שבמרכזו חור בגודל 4x4 טפחים - ניתן לשאוב מים מהחור וזאת בעזרת שני שלבים וירטואלים:
א. מעקמים וירטואלית את המשטח כך שיווצרו 4 דפנות וירטואליות בגובה של 10 טפחים.
ב. ממשיכים וירטואלית את הדפנות הוירטואליות הללו עד למימי הכנרת.

התנאים הללו לא חייבים להסכים אחד עם השני:

ר' יוסי יכול לחלוק על ר' יהודה:
אם יצמצם את דינו רק לעניין סוכה (סוכה איסור עשה ולא סקילה).

ר' יהודה יכול לחלוק על ר' יוסי:
אם יצמצם את דינו רק לעניין שבת (עירובי חצרות מדרבנן).

רחב"ע יכול לחלוק על ר' יהודה:
אם סבור את דינו רק לגבי ים כנרת (המוקף בגדה גבוהה).

ר' יהודה יכול לחלוק על רחב"ע:
אם יסבור את דינו רק בשלב וירטואלי אחד (המשכה) ולא בשני שלבים (עיקום והמשכה).

האמוראים לקחו את שיטתו של רחב"ע והשליכו ממנה על כל מיני מקרים יצירתיים שבהם ניתן לעקם וירטואלית את הדפנות ובהסתמך על לבוד ניתן ליצור דפנות שונות ומשונות.